

Проект Розділу II Конституції, підготовлений Робочою групою з прав людини станом на 10.07.2015

ПРОЕКТ

станом на 10.07.2015

ЗМІСТ РОЗДІЛУ II

1.		Стаття	21.	Гідність	людини
2.	Стаття	22.	Право	на вільний	розвиток особистості
3.		Стаття	23.	Право	на життя
4.		Стаття	24.	Заборона	катування
5.	Стаття	25.	Заборона	рабства і примусової	праці
6.	Стаття	26.	Право	на свободу і особисту	недоторканність
7.	Стаття	27.	Право	на повагу до приватного і сімейного	життя
8.		Стаття	28.	Право	на шлюб
9.		Стаття	29.	Права	дітей
10.		Стаття	30.	Свобода	думки, совісті і релігії
11.		Стаття	31.	Свобода	вираження поглядів
12.		Стаття	32.	Свобода	зібрань та об'єднання
13.	Стаття	33.	Право	брати участь в управлінні	державними справами
14.		Стаття	34.	Право	на освіту
15.		Стаття	35.	Право	власності
16.		Стаття	36.	Про	культурну спадщину
17.		Стаття	37.	Право	на житло
18.	Стаття	38.	Право	на достатній	життєвий рівень
19.		Стаття	39.	Про	громадянство
20.		Стаття	40.	Право	на притулок
21.	Стаття	41.	Рівність	конституційних прав та	рівність перед законом
22.		Стаття	42.	Заборона	дискримінації
23.	Стаття	43.	Рівність	у правах жінок і чоловіків	
24.		Стаття	44.	Право	на соціальний захист
25.	Стаття	45.	Право	на професійну діяльність та	право на працю
26.		Стаття	46.	Право	на страйк
27.		Стаття	47.	Право	на підприємницьку діяльність
28.		Стаття	48.	Захист	прав споживачів
29.		Стаття	49.	Право	на охорону здоров'я
30.		Стаття	50.	Право	на безпечне довкілля
31.		Стаття	51.	Право	на звернення
32.		Стаття	52.	Свобода	пересування і проживання
33.	Стаття	53.	Невідчужуваність і	непорушність прав	людини
34.		Стаття	54.	Право	на справедливий суд
35.		Стаття	55.	Презумпція	невинуватості
36.	Стаття	56.	Невиконання	злочинних розпоряджень і	наказів

37.	Стаття 57.	Право не бути повторно засудженим
38.	Стаття 58.	Відмова давати показання щодо себе. Права засудженого
39.	Стаття 59.	Відшкодування за рахунок держави завданої шкоди
40.	Стаття 60.	Право знати свої права і обов'язки
41.	Стаття 61.	Незворотність в часі законів
42.	Стаття 62.	Адвокатура
43.	Стаття 63.	Необмеженість прав і свобод
44.	Стаття 64.	Захист Вітчизни
45.	Стаття 65.	Обов'язок кожного не заподіювати шкоду
46.	Стаття 66.	Обов'язок сплачувати податки
47.	Стаття 67.	Неухильне додержання Конституції і законів

Розділ II

ПРАВА ЛЮДИНИ

Стаття 21. Гідність людини

1. Гідність людини є невід'ємною властивістю кожного. Право людини на повагу до її гідності є непорушним і невідчужуваним. Держава, її органи та інші суб'єкти владних повноважень зобов'язані поважати і захищати гідність людини.
2. Гідність людини – основоположне джерело розуміння, реалізації та захисту прав і свобод людини, закріплених в Конституції і законах України.
3. Кожна людина має право на визнання її унікальності, цінності і значимості як для неї самої, так і для суспільства. Кожен має право захищати свою гідність та гідність інших людей

Стаття 22. Право на вільний розвиток особистості

1. Кожна людина має право на вільний та всебічний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей.

Стаття 23. Право на життя

1. Кожна людина має право на життя.
2. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Ніхто не може бути засуджений до смертної кари або страчений.
3. Обов'язок держави – захищати життя людини.
4. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань.

Стаття 24. Заборона катування

1. Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню.
2. Кожен має право на повагу до своєї фізичної та духовної цілісності. Ніхто без його добровільної згоди не може бути підданий медичним, науковим або будь-яким іншим дослідом або експериментам.

Стаття 25. Заборона рабства і примусової праці

1. Ніхто не може триматися в рабстві або в підневільному стані.
2. Торгівля людьми заборонена.
3. Примусова праця в будь-якій формі заборонена за винятками, встановленими цією Конституцією:

а) військова або альтернативна служба;

б) робота чи служба, яка виконується відповідно до законів про воєнний і про надзвичайний стан чи у випадку стихійного лиха.

Стаття 26. Право на свободу і особисту недоторканність

1. Кожен має право на свободу і особисту недоторканність.
2. Жодна людина не може бути позбавлена свободи інакше, як за встановленою законом процедурою, за наявності підстав для її законного арешту або затримання у таких випадках:

1) допровадження особи до компетентного суду за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні нею правопорушення;

2) наявності обґрунтованого переконання в необхідності запобігти вчиненню особою правопорушення чи її втечі одразу після його вчинення;

3) невиконання особою законного судового рішення або для забезпечення виконання обов'язку, встановленого законом;

4) запобігання вчиненню терористичних актів за наявності обґрунтованої підозри;

5) запобігання поширенню інфекційних захворювань;

6) запобігання недозволеного в'їзду в країну іноземців або апатридів;

7) проведення законної депортації чи екстрадиції особи;

8) застосування на підставі законного судового рішення заходів виховного характеру щодо неповнолітнього або допровадження його до компетентного органу;

9) законне затримання на підставі судового рішення психічнохворих, алкоголіків чи наркоманів, які перебувають на обліку в медичних установах;

10) законне ув'язнення особи після засудження її компетентним судом.

3. У разі нагальної необхідності запобігти злочинів чи його перепинити, уповноважені на це законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом сорока восьми годин має бути перевірена судом. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сорока восьми годин з моменту затримання їй не було вручене вмотивоване рішення суду про тримання під вартою.

4. Кожен, кого заарештовано чи затримано, має бути негайно поінформований зрозумілою для нього мовою:

1) про підстави позбавлення свободи та про повідомлення проти нього підозри чи висунуті обвинувачення;

2) про його права і можливість захищати себе особисто або з правовою допомогою захисника;

3) про належне йому право ініціювати провадження, за яким суд без зволікань має додатково перевірити і встановити законність його арешту або затримання і прийняти рішення про звільнення, якщо не буде встановлено законних підстав для позбавлення свободи.

5. За наявності обґрунтованих і законних підстав для арешту або затримання, особа має негайно постати перед судом або іншою посадовою особою, якій належить за законом право на судовий розгляд, і їй має бути забезпечено розгляд справи впродовж розумного строку або звільнення під час провадження. Таке звільнення може бути обумовлене гарантіями з'явитись на судове засідання.
6. Про арешт або затримання особи має бути негайно повідомлено її родичів або інших, вказаних заарештованим чи затриманим, осіб. Особа має право повідомити про це особисто.
7. Кожному заарештованому або затриманому всупереч положенням цієї статті, держава зобов'язана відшкодувати спричинену моральну та матеріальну шкоду.

Стаття 27. Право на повагу до приватного і сімейного життя

1. Кожен має право на повагу до приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції, на захист власних персональних даних.
2. Не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду.
3. Кожен має право знайомитися в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах і організаціях всіх форм власності з відомостями про себе, спростовувати недостовірну інформацію про себе, вимагати її вилучення, а також право на відшкодування матеріальної та моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації.
4. Здійснення цих прав не підлягає жодним обмеженням за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно з законом і є необхідним в демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

Стаття 28. Право на шлюб

1. Право на шлюб, створення сім'ї гарантуються законом.
2. Кожен із подружжя має рівні права і обов'язки у шлюбі та сім'ї.
3. Батьки зобов'язані утримувати та виховувати дітей до їх повноліття. Повнолітні діти зобов'язані піклуватися про своїх непрацездатних батьків.
4. Сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються законом.

Стаття 29. Права дітей

1. Діти рівні у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним.
2. Діти мають пріоритетне право на захист і догляд, необхідний для їх благополуччя, вільне вираження своїх поглядів, право на прямі контакти з обома батьками, якщо вони не суперечать його інтересам.
3. Насильство над дитиною, експлуатація дитини та її праці забороняються.
4. Держава зобов'язана утримувати та виховувати дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, і заохочувати та підтримувати благодійницьку діяльність щодо дітей.

Стаття 30. Свобода думки, совісті і релігії

1. Кожен має право на свободу думки, совісті та релігії; це право включає свободу змінювати свою релігію або переконання, а також свободу сповідувати свою релігію або переконання під час навчання, богослужіння, виконання та дотримання релігійної практики і ритуальних обрядів як одноособово, так і

спільно з іншими, як прилюдно, так і приватно.

2. Свобода сповідувати свою релігію або переконання підлягає лише таким обмеженням, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах громадської безпеки, для охорони публічного порядку, здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

3. Жодна релігія чи світогляд не можуть бути визнані державою як обов'язкові чи мати перевагу однієї над іншою. Церква і релігійні організації в Україні відокремлені від держави, а школа – від церкви.

4. Ніхто не може бути увільнений від виконання обов'язків за мотивами релігійних переконань. У разі, якщо виконання військового обов'язку суперечить релігійним переконанням людини, виконання цього обов'язку має бути замінене альтернативною (невійськовою) службою або роботою.

Стаття 31. Свобода вираження поглядів

1. Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів публічної влади і незалежно від кордонів. Ця стаття не перешкоджає державі впроваджувати ліцензування діяльності радіомовних та телевізійних підприємств.

2. Здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким обмеженням, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду.

Стаття 32. Свобода зібрань та об'єднання

1. Кожен має право на свободу мирних зібрань і свободу об'єднання з іншими особами, включаючи право створювати політичні партії, інші громадські об'єднання, професійні спілки та вступати до них для захисту своїх прав та інтересів.

2. Держава визнає право кожного організувати мирні зібрання і брати участь в них та відповідає за безпеку їх проведення. Про проведення мирних зібрань організатори повідомляють в розумний строк. Здійснення цих прав не підлягає обмеженням, за винятком тих, що встановлені судом на підставі закону і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

3. Професійні спілки утворюються без попереднього дозволу на основі вільного вибору їх членів. Усі професійні спілки мають рівні права.

4. Утворення політичних партій, інших громадських об'єднань в Україні є вільним, за винятком тих, які у своїх програмах або діяльності сповідують нацистську, фашистську чи комуністичну ідеологію. Політичні партії чи громадські об'єднання не можуть мати збройних або воєнізованих формувань. Членами політичних партій можуть бути лише громадяни України. Фінансування політичних партій та громадських об'єднань є відкритим.

5. Ніхто не може бути примушений до вступу у будь-яку політичну партію чи громадське об'єднання та обмежений у правах за належність чи неналежність до них. Заборона діяльності політичних партій і громадських об'єднань здійснюється лише в судовому порядку.

6. Держава не контролює діяльність політичних партій і громадських об'єднань, за винятком дотримання вимог цієї Конституції та законів. Здійснення цих прав не підлягає обмеженням, за винятком тих, що встановлені судом на підставі закону і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах

- національної або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.
7. Положення цієї статті не перешкоджають введенню законних обмежень, необхідних в демократичному суспільстві для осіб, які входять до складу законних збройних формувань, поліції, судових чи адміністративних органів держави.
8. Усі об'єднання громадян рівні перед законом.

Стаття 33. Право брати участь в управлінні державними справами

1. Громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.
2. Громадяни користуються рівним правом доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування.

Стаття 34. Право на освіту

1. Кожен має право на освіту, а також на доступ до професійної підготовки та підвищення кваліфікації.
2. Повна загальна середня освіта є обов'язковою.
3. Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в навчальних закладах державної і комунальної форми власності; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам.
4. Громадяни мають право безоплатно здобути вищу освіту в навчальних закладах державної і комунальної форми власності на відкритій конкурсній основі.
5. Громадянам, які належать до корінних народів і національних меншин, держава забезпечує право на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у визначених законом навчальних закладах державної і комунальної форми власності або через національні культурні товариства шляхом формування фондів, цільових програм.

Стаття 35. Право власності

1. Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти, користуватися і розпоряджатися своєю законно набутою власністю. Право приватної власності є непорушним. Охорона інтелектуальної власності гарантується.
2. Право на спадкування гарантується кожному.
3. Громадяни для задоволення своїх потреб можуть користуватися об'єктами права державної та комунальної власності відповідно до закону.
4. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства на підставі судового рішення у порядку, передбаченому законом та за умови попереднього і повного відшкодування їх вартості. Примусове відчуження таких об'єктів з наступним повним відшкодуванням їх вартості допускається лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану.
5. Конфіскація, експропріація, націоналізація чи інші форми позбавлення власності, як і можливості нею володіти, користуватися чи розпоряджатися, можуть бути застосовані виключно у випадках, обсязі і порядку, встановленому законом і у відповідності з міжнародними зобов'язаннями України і на підставі виключно за рішенням суду України.
6. Примусове заволодіння іноземною державою на тимчасово окупованих територіях України власністю

України, її фізичних і юридичних осіб, як і іноземних осіб, які законно орендували таку власність на основі законодавства України, а також дозвіл чи передача такої власності на тимчасово окупованих територіях України чи у випадках, які підпадають під юрисдикцію держави Україна, у володіння чи оренду третіми особами не має жодних правових наслідків.

7. Використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам та гідності людини, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі.

Стаття 36. Про культурну спадщину

1. Культурна спадщина охороняється законом.
2. Держава забезпечує збереження історичних пам'яток та інших об'єктів, що становлять культурну цінність, вживає заходів для повернення в Україну культурних цінностей народу, які знаходяться за її межами.

Стаття 37. Право на житло

1. Право кожного на житло охороняється законом. Ніхто не може бути примусово позбавлений житла інакше як на підставі закону за рішенням суду.
2. З метою забезпечення права кожного і його сім'ї на упорядковане і таке, що відповідає санітарним вимогам житло держава зобов'язана:

а) сприяти кожному в реалізації його зусиль по будівництву та придбанню власного житла;

б) виділяти земельні ділянки і стимулювати приватне будівництво житла, заохочувати створення житлових кооперативів, інших житлово-будівельних ініціатив;

в) у співробітництві з органами місцевого самоврядування стимулювати будівництво доступного і соціального житла;

г) розробляти програми і здійснювати політику забезпечення соціальним житлом незаможних, безпритульних та інших вразливих груп населення.

3. Держава проводить політику відповідності розміру орендної плати за житло, комунальних платежів прожитковому мінімуму, встановленому законом.

Стаття 38. Право на достатній життєвий рівень

1. Кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло.

Стаття 39. Про громадянство

1. Громадянин України не може бути позбавлений громадянства і права змінити громадянство.
2. Громадянин України не може бути вигнаний за межі України або виданий іншій державі.
3. Держава зобов'язана піклуватися та захищати своїх громадян, які перебувають за її межами.
4. Громадянин України не може бути позбавлений права в будь-який час повернутися в Україну.

Стаття 40. Право на притулок

1. Іноземцям та особам без громадянства може бути надано притулок у відповідності з міжнародними зобов'язаннями України у порядку, встановленому законом.
2. Колективне вислання іноземців забороняється.
3. Ніхто не може бути висланий чи екстрадований у державу, в якій не скасована смертна кара або існує реальна небезпека того, що він може бути підданий катуванням чи іншим видам нелюдського чи такого, що принижує людську гідність, поводження або покарання.

Стаття 41. Рівність конституційних прав та рівність перед законом

1. Всі мають рівні конституційні права та є рівними перед законом.
2. Іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, - за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України.

Стаття 42. Заборона дискримінації

1. Користування правами та свободами, визнаними в цій Конституції та законами України, має бути забезпечене без дискримінації за будь-якою ознакою – статі, раси, кольору шкіри, етнічного або соціального походження, генетичних характеристик, мови, релігії або переконань, політичних та інших поглядів, належності до корінних народів та національних меншин, майнового стану, походження, обмеженої працездатності, віку або за іншою ознакою.

Стаття 43. Рівність у правах жінок і чоловіків

1. Забезпечується рівність прав жінок і чоловіків в усіх сферах життя суспільства, в тому числі працевлаштування, праці та винагороди за неї.
2. Держава зобов'язана підтримувати рівність прав і можливостей жінок та чоловіків заходами, які передбачають особливі переваги для недостатньо представленої статі.

Стаття 44. Право на соціальний захист

1. Громадяни, інші прирівняні законом до них особи мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших визначених законом випадках.
2. Це право гарантується загальнообов'язковим соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків фізичних осіб, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними.
3. Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.
4. Держава надає представникам з найбільш вразливих груп населення гарантії забезпечення їх самостійності, соціальної та професійної інтеграції, участі в суспільному житті.

Стаття 45. Право на професійну діяльність та право на працю

1. Кожен має право на працю і на професійну діяльність, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується.
2. Держава забезпечує і заохочує створення і реалізації програм боротьби з безробіттям; культурної, технічної і професійної підготовки населення, в тому числі, підтримки професійного консультування і навчання, створення рівних можливостей, без дискримінації у виборі професії і трудовій зайнятості; організації і підтримки публічних робіт і створення нових робочих місць.
3. Держава регулює законом: загальні вимоги до умов праці, які доповнюються колективними договорами; оплата праці у відповідності з якістю, характером і кількістю виконаної роботи; встановлює, індексує мінімальний розмір оплати праці з врахуванням серед інших факторів зростання вартості життя, рівня розвитку виробничих сил, вимоги сталого розвитку економіки і фінансів, необхідність створення накопичень для розвитку; тривалість робочого часу в тиждень з визначенням максимально допустимої тривалості робочого дня і тижня; щоденні і тижневі періоди відпочинку і щорічні оплачувані відпустки; порядок виплати спеціальних компенсацій для підтримки сім'ї, в зв'язку із звільненням, на випадок хвороби працюючого, по старості, в зв'язку з надзвичайними обставинами, що виникають з характеру роботи; режим і умови роботи жінок і неповнолітніх, в тому числі форма і характер допустимої зайнятості неповнолітніх; охорона здоров'я і умови праці на виробництві; діяльність профспілок; обов'язків відсоток набору на роботу представників найбільш вразливих груп населення; винятки з права на працю і професійну діяльність; заборона звільнення з політичних, ідеологічних чи інших причин, заборонених статтею 32 цієї Конституції.
4. Кожний працюючий має право: на належні, безпечні і здорові умови праці; на справедливу оплату праці за виконану роботу; на щоденні щотижневі періоди відпочинку і на щорічно оплачену відпустку; на соціальний захист і матеріальну допомогу у випадку безробіття; на переговори з питань праці і укладання колективних угод, а у випадку конфлікту інтересів, на колективні заходи аж до страйку; на створення для захисту своїх прав і інтересів і для участі в управлінні виробництвом комісій, члени яких мають захищатися так само, як і профспілкові делегати; комісії мають право одержувати всю необхідну для їх діяльності інформацію, здійснювати контроль за управлінням на підприємстві, брати участь в реорганізації підприємства, в управлінні соціальної сфери на підприємстві, в розробці пропозицій щодо поліпшення трудового законодавства.
5. Роботодавці мають забезпечувати збалансовані трудові відносини з усіма працюючими без дискримінації; сприяти проведенню колективних переговорів і укладенню колективних угод; забезпечувати дотримання умов професійної безпеки і здоров'я; співробітничати з державою і працюючими для розвитку національної економіки, забезпечення і створення нових робочих місць; гарантувати виконання з їх боку колективних договорів; розробляти програми і здійснювати заходи по унеможливленню порушення прав працюючих на їх виробництві.

Стаття 46. Право на страйк

1. Працівники мають право на колективні дії, включаючи право на страйк, для захисту своїх прав та соціально-економічних інтересів.
2. Порядок здійснення права на страйк встановлюється законом.
3. Ніхто не може бути примушений до участі або до неучасті у страйку.
4. Обмеження у здійсненні права на страйк можлива лише на підставі закону у і випадках, які є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної або громадської безпеки, для запобігання заворушенням, охорони здоров'я або захисту прав і свобод інших осіб.

Стаття 47. Право на підприємницьку діяльність

1. Кожен має право на підприємницьку діяльність без необхідності одержання дозволу органів влади і місцевого самоврядування, якщо інше не передбачено законом.
2. Держава дбає про розвиток підприємницької діяльності, спрямованої на зростання добробуту всіх регіонів України.
3. Право на підприємницьку діяльність окремих осіб, визначених законом, може бути обмежене з метою забезпечення принципу несумісності.
4. Права, набуті шляхом добросовісного капіталу, захищаються законом.
5. Держава підтримує і захищає конкуренцію. Забороняється зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція. Умови здійснення підприємницької діяльності суб'єктів, що займають монопольне становище на ринку, визначаються законом.
6. Інвестиційна діяльність кожного захищається законом. Іноземному інвестору гарантується вивіз прибутку та вкладеного капіталу.

Стаття 48. Захист прав споживачів

1. Держава запроваджує заходи підвищеного рівня захисту прав споживачів, встановлює вимоги та здійснює контроль щодо якості і безпечності продуктів та усіх видів товарів, послуг і робіт.
2. Несправедлива підприємницька практика у відносинах із споживачами забороняється.
3. Споживачі продуктів, товарів, послуг і робіт мають право на адекватну і правдиву інформацію, на захист свого здоров'я, економічних інтересів, на забезпечення своєї безпеки, на свободу вибору і на об'єднані колективні дії для захисту своїх прав.

Стаття 49. Право на охорону здоров'я

1. Кожен має право на доступ до отримання медичної допомоги та медичних послуг, що потрібні йому за станом здоров'я.
2. Держава гарантує кожному надання мінімального обсягу безоплатних медичних послуг та безоплатної медичної допомоги в екстрених випадках, що встановлені законом.
3. Держава запроваджує і підтримує обов'язкове медичне страхування. Кожний має право на вільний вибір медичного страховика.
4. Держава впроваджує програми профілактичних заходів, дбає про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідеміологічне благополуччя.

Стаття 50. Право на безпечне довкілля

1. Кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди.
2. Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена.

Стаття 51. Право на звернення

1. Кожен має право направляти індивідуальні чи колективні звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб цих органів, інших

суб'єктів владних повноважень, які зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у розумний строк.

Стаття 52. Свобода пересування і проживання

1. Кожен, хто законно перебуває на території України, має право вільно пересуватися і вільно вибирати місце проживання в межах її території чи вільно залишати її.

Стаття 53. Невідчужуваність і непорушність прав людини

1. Права людини і основоположні свободи є невідчужуваними та непорушними. Права людини і основоположні свободи, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними.
2. Конституційні права і основоположні свободи гарантуються і не можуть бути скасовані.
3. При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу конституційних прав і основоположних свобод.

Стаття 54. Право на справедливий суд

1. Кожен має право на ефективний захист судом своїх порушених прав, свобод, а також інтересів.
2. Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним, безстороннім і компетентним судом, створеним відповідно до закону, який на підставі Конституції і закону має вирішити спір щодо його прав, свобод та обов'язків або встановити обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього обвинувачення. Рішення суду проголошується публічно окрім виняткових випадків.
3. Кожен має право звернутися зі скаргою до Конституційного Суду України у порядку, визначеному законом, щодо відповідності Конституції України закону чи іншого нормативно-правового акту, на підставі якого винесено остаточне судове рішення щодо її (його) конституційних прав, свобод чи обов'язків.
4. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.
5. Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
6. Кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх порушених прав і свобод до міжнародних судових установ, юрисдикцію яких визнає Україна, чи до міжнародних організацій, членом яких є Україна.
7. Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Стаття 54. Презумпція невинуватості

1. Кожен вважається невинуватим у вчиненні кримінального правопорушення і не може бути підданим кримінальному покаранню, доки його вину не буде доведено в законному порядку і встановлено судовим рішенням, яке набрало законної сили.
2. Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні кримінального чи адміністративного правопорушення.
3. Обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних з порушенням закону, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь. Докази, отримані з порушенням закону, не можуть бути покладені в основу судового рішення.

4. Кожен, кого засуджено за будь-який злочин, має право на те, щоб його засудження і вирок були переглянуті вищою судовою інстанцією згідно з законом.
5. У разі скасування вироку суду як неправосудного держава відшкодовує матеріальну і моральну шкоду, завдану безпідставним чи несправедливим засудженням.

Стаття 56. Невиконання злочинних розпоряджень і наказів

1. Ніхто не зобов'язаний виконувати явно злочинні розпорядження чи накази.
2. За віддання і виконання злочинного розпорядження чи наказу настає юридична відповідальність.

Стаття 57. Право не бути повторно засудженим

1. Нікого не може бути вдруге притягнуто до суду або покарано в порядку кримінального провадження за правопорушення, за яке його вже було остаточно виправдано або засуджено відповідно до закону та кримінальної процедури.
2. Відновлення провадження у справі згідно із законом та кримінальною процедурою можливо лише за наявності нових або нововиявлених фактів чи в разі виявлення суттєвих недоліків у попередньому судовому розгляді, які могли вплинути на результати розгляду справи.
3. Юридична відповідальність особи має індивідуальний характер.

Стаття 58. Відмова давати показання щодо себе. Права засудженого

1. Особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.
2. Засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду.

Стаття 59. Відшкодування за рахунок держави завданої шкоди

1. Кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень.

Стаття 60. Право знати свої права і обов'язки

1. Кожному гарантується право знати свої права і обов'язки.
2. Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, мають бути доведені до відома населення у порядку, встановленому законом.
3. Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, не доведені до відома населення у порядку, встановленому законом, є нечинними.

Стаття 61. Незворотність в часі законів

1. Закони та інші нор

Section II draft Constitution prepared by the Working Group on Human Rights as of 10/07/2015

PROJECT

As of 10/07/2015

CONTENTS SECTION II

1. Article 21. Human Dignity
2. Article 22. The right to free development of personality
3. Article 23 Right to life
4. Article 24. Prohibition of torture
5. Article 25. Prohibition of slavery and forced labor
6. Article 26. The right to liberty and security of person
7. Article 27. The right to respect for private and family life
8. Article 28 Right to marry
9. Article 29. Rights of children
10. Article 30. Freedom of thought, conscience and religion
11. Article 31. Freedom of expression
12. Article 32. Freedom of assembly and association
13. Article 33. The right to participate in public affairs
14. Article 34. Right to education
15. Article 35. Ownership
16. Article 36 on cultural heritage
17. Article 37. The right to housing
18. Article 38. The right to an adequate standard of living
19. Article 39. Citizenship
20. Article 40. The right to asylum
21. Article 41. Equal constitutional rights and equality before the law
22. Article 42. Prohibition of discrimination
23. Article 43. Equal rights for women and men
24. Article 44. The right to social security
25. Article 45. Right to professional work and the right to work
26. Article 46. The right to strike
27. Article 47. The right to business

28. Article 48 Consumer protection
29. Article 49. The right to health
30. Article 50. The right to a safe environment
31. Article 51. Right to appeal
32. Article 52. Freedom of movement and residence
33. Article 53. inalienability and inviolability of human rights
34. Article 54. The right to a fair trial
35. Article 55 Presumption of innocence
36. Article 56. Failure criminal orders and orders
37. Article 57. The right not to be re-sentenced
38. Article 58. Refusal to give testimony about him. The rights of the convicted
39. Article 59. Compensation for damage caused to the state
40. Article 60. The right to know their rights and responsibilities
41. Article 61. The irreversibility of time laws
42. Article 62. The Bar
43. Article 63 unlimited rights and freedoms
44. Article 64. National defense
45. Article 65. The duty not to harm each
46. Article 66. The duty to pay taxes
47. Article 67. Strict observance of the Constitution and laws

Section II

HUMAN RIGHTS

Article 21. Human Dignity

1. Human Dignity is an essential characteristic of each. The human right to respect for her dignity is inviolable and inalienable. The state, its agencies and other entities of powers to respect and protect human dignity.
2. Human dignity - fundamental source of understanding, realization and protection of human rights and freedoms enshrined in the Constitution and laws of Ukraine.
3. Everyone has the right to recognition of the uniqueness, value and importance both for itself and for society. Everyone has the right to defend their dignity and the dignity of others

Article 22. The right to free development of personality

1. Everyone has the right to free and full development of his personality if it does not violate the rights and freedoms of others.

Article 23. Right to life

1. Everyone has the right to life.
2. No one shall be arbitrarily deprived of life. No one may be sentenced to death or executed.
3. The obligation of the state - to protect human life.
4. Everyone has the right to protect his life and health, life and health of others from unlawful encroachments.

Article 24. Prohibition of torture

1. No one shall be subjected to torture, cruel, inhuman or degrading treatment or punishment.
2. Everyone has the right to respect for their physical and spiritual integrity. No one without his voluntary consent can not be subjected to medical, scientific or any other experiments or experiments.

Article 25. Prohibition of slavery and forced labor

1. No one shall be held in slavery or servitude.
2. Trafficking in human beings is prohibited.
3. Forced labor in any form is prohibited with the exceptions established by this Constitution:
 - a) military or alternative service;
 - b) the work or service is performed in accordance with the laws of war and state of emergency or in the event of disaster.

Article 26. The right to liberty and security of person

1. Everyone has the right to liberty and security of person.
2. No one shall be deprived of liberty except by procedure established by law, if the grounds for a lawful arrest or detention in the following cases:
 - 1) bringing a person before the competent court on reasonable suspicion of having committed an offense;
 - 2) reasonable belief in the need to prevent a person committing an offense or fleeing after having done right;
 - 3) failure to comply with lawful judicial decision or to enforce the obligation prescribed by law;
 - 4) prevent the commission of terrorist acts on reasonable suspicion;
 - 5) prevention of infectious diseases;
 - 6) prevent the unauthorized entry of foreigners or stateless persons;
 - 7) of lawful deportation or extradition of a person;
 - 8) use by lawful judicial decision educational measures for minor or bringing him before the competent authority;
 - 9) the lawful detention by judicial decision unsound mind, alcoholics or drug addicts, who are registered in medical institutions;
 - 10) the lawful detention of a person after conviction by a competent court.
3. In case of urgent necessity to prevent or stop a crime, authorized by the law, authorities can hold a person in custody as a temporary preventive measure, the validity of which within forty-eight hours should be verified by

the court. The detained person should be immediately released if, within forty-eight hours of detention, he was not given a motivated court decision on detention.

4. Everyone who is arrested or detained shall be informed promptly, in a language he understands:

1) the grounds for detention and notification of suspicion against him or charged;

2) on his right and the opportunity to defend himself in person or with legal assistance;

3) the right to take proceedings by which the court without delay a further check and verify the legality of his arrest or detention and decide on the exemption if it is established legal grounds for detention.

5. If reasonable and legitimate grounds for arrest or detention, a person shall be brought promptly before a court or other officer authorized by law belongs by right to be tried, and it must be ensured proceedings within a reasonable time or to release pending trial. Release may be conditioned by guarantees to appear for trial.

6. an arrested or detained person must be immediately notified her relatives or other specified arrested or detained persons. A person has the right to inform the person.

7. Everyone arrested or detained contrary to the provisions of this Article, the state must compensate the caused moral and material damage.

Article 27. The right to respect for private and family life

1. Everyone has the right to respect for private and family life, his home and his correspondence, to protect their own personal data.

2. Not allowed entry into a dwelling or other property, and the examination or search thereof except by a reasoned decision of the court.

3. Everyone has the right to public authorities, local governments, institutions and organizations of all property forms with information about themselves, refute false information about themselves, to demand its withdrawal, and the right to compensation for material and moral damage caused by the collection, storage , use and dissemination of such incorrect information.

4. These rights are not subject to any restrictions except when intervention is carried out in accordance with the law and is necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety or the economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, or to protect the rights and freedoms of others.

Article 28. Right to marry

1. The right to marry, found a family shall be guaranteed by law.

2. Each spouse has equal rights and responsibilities in marriage and family.

3. Parents are obliged to support and educate their children until they come of age. Adult children are obliged to care for their disabled parents.

4. The family, childhood, motherhood and fatherhood are protected by law.

Article 29. Rights of children

1. Children are equal in their rights regardless of their origin and whether they are born in or out of wedlock.

2. Children have a priority right to protection and care necessary for their well-being, freedom of expression, the right to direct contact with both parents if they are contrary to its interests.

3. child abuse, exploitation and its Child labor is prohibited.

4. The state is obliged to maintain and educate orphans and children deprived of parental care, and encourage and support charities for children.

Article 30. Freedom of thought, conscience and religion

1. Everyone has the right to freedom of thought, conscience and religion; this right includes freedom to change his religion or belief and freedom to manifest his religion or belief, in teaching, worship, practice and observance of religious practice and observance, either alone or jointly with others, both publicly and privately.

2. Freedom to manifest one's religion or beliefs shall be subject only to such limitations as are prescribed by law and are necessary in a democratic society in the interests of public safety, for the protection of public order, health or morals or for the protection of the rights and freedoms of others.

3. No religion or ideology can not be recognized by the state as required or have the advantage of one over the other. Church and religious organizations in Ukraine are separated from the state, and the school - from the Church.

4. No one shall be relieved of his duties for reasons of religious belief. If the performance of military duty contradicts the religious beliefs of human fulfillment of this obligation must be replaced by alternative (non-military) service or work.

Article 31. Freedom of expression

1. Everyone has the right to freedom of expression. This right includes freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers. This article shall not prevent the State to implement the licensing of broadcasting and television companies.

2. The exercise of these freedoms, since it carries with it duties and responsibilities, may be subject to such limitations as are prescribed by law and are necessary in a democratic society in the interests of national security, territorial integrity or public safety for the prevention of disorder or crime, for the public health, protection of the reputation or rights of others, for preventing the disclosure of confidential information or for maintaining the authority and impartiality of the judiciary.

Article 32. Freedom of assembly and association

1. Everyone has the right to freedom of peaceful assembly and to freedom of association with others, including the right to form political parties and other public associations, trade unions and join them to protect their rights and interests.

2. The State recognizes the right of peaceful assembly to organize and participate in them and is responsible for the safety of their conduct. On holding of peaceful assembly organizers report within a reasonable time. These rights are not subject to restrictions except those imposed by the court by law and are necessary in a democratic society in the interests of national security or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals or for the protection of the rights and freedoms of others persons.

3. Trade unions are formed without prior permission on the basis of free choice of their members. All trade unions have equal rights.

4. The formation of political parties and other public associations in Ukraine is free, except for those in their programs or activities profess Nazi, fascist or communist ideology. Political parties or associations can not be armed or paramilitary formations. Members of political parties can only be citizens of Ukraine. Funding of political parties and public associations are open.

5. No one can be forced to join in any political party or public association and limited in rights for belonging or not belonging to them. Prohibition of political parties and public associations is carried out only in court.

6. The State does not control the activities of political parties and public associations, except for the requirements of the Constitution and laws. These rights are not subject to restrictions except those imposed by the court by law and are necessary in a democratic society in the interests of national security or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals or for the protection of the rights and freedoms of others persons.

7. The provisions of this Article shall not prevent the introduction of lawful restrictions necessary in a democratic society for the people who are part of the legitimate armed forces, police, courts or administrative agencies.

8. All associations of citizens are equal before the law.

Article 33. The right to participate in public affairs

1. Citizens have the right to participate in public affairs, in national and local referendums, to freely elect and be elected to state and local governments.

2. Citizens enjoy equal right of access to the civil service and to service in local government.

Article 34. Right to education

1. Everyone has the right to education and access to vocational training and skills.

2. Complete general secondary education is compulsory.

3. The State ensures accessible and free pre-school, complete general secondary, vocational and higher education institutions of state and communal ownership; development of pre-school, complete general secondary, extra-curricular, vocational, higher and postgraduate education, various forms of instruction; provision of state scholarships and privileges to pupils and students.

4. Citizens have the right to obtain free higher education in state schools and municipal ownership in open competitive basis.

5. Citizens who belong to indigenous peoples and national minorities, the state provides the right to education in their native language or to study their native language in schools established by the law of the state and municipal ownership or through national cultural societies by creating funds targeted programs.

Article 35. Ownership

1. Every natural or legal person is entitled to the peaceful possess, use and dispose of their legally acquired property. The right to private property is inviolable. Intellectual property protection is guaranteed.

2. The right to inheritance is guaranteed to everyone.

3. Citizens to meet their needs may use the objects of state and communal property in accordance with the law.

4. No one shall be deprived of his possessions except in the public interest on the basis of the judgment in the manner prescribed by law and subject to advance and complete compensation of their value. The expropriation of such objects with subsequent complete compensation of their value is permitted only under conditions of martial law or state of emergency.

5. Confiscation, expropriation, nationalization or other forms of deprivation of property, as well as the possibilities it possess, use or dispose of, can be applied only in cases, volume and manner prescribed by law and in accordance with international obligations Ukraine and based solely on Ukraine court decision.

6. Forcible seizure of a foreign state in the temporarily occupied territories of Ukraine Ukraine property, its physical and legal entities, as well as foreign persons who are lawfully rented this property based on the law of Ukraine, and the resolution or transfer of such property in the temporarily occupied territories of Ukraine or in cases which fall under the jurisdiction of Ukraine, possession or lease third party has no legal consequences.

7. The use of property shall not prejudice the rights, freedoms and dignity, interests of society, aggravate the ecological situation and the natural qualities of land.

Article 36 on cultural heritage

1. Cultural heritage is protected by law.

2. The State ensures the preservation of historical monuments and other objects of cultural value, and takes measures to return to Ukraine the cultural values of the people who are abroad.

Article 37. The right to housing

1. Everyone's right to housing is protected by law. No one can be forcibly deprived of housing other than on the basis of the law by the court.

2. In order to ensure that everyone in his family and ordered a match for housing sanitary requirements the state must:

a) assist in the implementation of all of its efforts on the construction and acquisition of own homes;

b) allocate land and stimulate private housing, encourage housing cooperatives and other housing initiatives;

c) in cooperation with local authorities to encourage the construction of affordable and social housing;

d) to develop programs and implement policies of social housing low-income, homeless and other vulnerable groups.

3. The State has a policy of matching rents for housing, utility bills subsistence minimum established by law.

Article 38. The right to an adequate standard of living

1. Everyone has the right to an adequate standard of living for himself and his family, including adequate food, clothing and housing.

Article 39. Citizenship

1. A citizen of Ukraine can not be deprived of citizenship and right to change citizenship.

2. A citizen of Ukraine can not be expelled from Ukraine or extradited.

3. The State shall take care of and protect its citizens who are abroad.

4. A citizen of Ukraine can not be deprived of the right at any time to return to Ukraine.

Article 40. Right to asylum

1. Foreigners and stateless persons may be granted asylum in accordance with the international obligations of Ukraine in the manner prescribed by law.

2. Collective expulsion of aliens is prohibited.

3. No one can be expelled or extradited to a state in which the death penalty is not abolished or there is a real risk that he may be subjected to torture or other kinds of inhuman or degrading treatment or punishment.

Article 41. Equality constitutional rights and equality before the law

1. All have equal constitutional rights and are equal before the law.
2. Foreigners and stateless persons who are in Ukraine on legal grounds enjoy the same rights and freedoms and also bear the same duties as citizens of Ukraine - save the exceptions established by the Constitution, laws or international treaties of Ukraine.

Article 42. Prohibition of discrimination

1. The enjoyment of the rights and freedoms set forth in this Constitution and laws of Ukraine shall be secured without discrimination on any ground - gender, race, color, ethnic or social origin, genetic features, language, religion or belief, political or other beliefs, membership of indigenous peoples and national minority, property, birth, disability Limited, age or other status.

Article 43. Equal rights for women and men

1. Provides the equality of women and men in all spheres of society, including employment, work and remuneration for it.
2. The state is obliged to maintain equality of rights and opportunities for women and men activities that provide special benefits for the under-represented sex.

Article 44. Right for social protection

1. Citizens and other individuals equaled to them by law shall be entitled to social protection, including the right to security in cases of complete, partial or temporary disability, widowhood, unemployment due to circumstances beyond their control and also in old age and other specified law cases.
2. This right is guaranteed by the mandatory social insurance premiums by individuals, enterprises, institutions and organizations, as well as budgetary and other sources of social security; establishing a network of state, communal and private institutions to care for the disabled.
3. Pensions and other types of social payments and assistance that are the principal sources of subsistence shall ensure a standard of living not lower than the subsistence minimum established by law.
4. The state allows representatives of the most vulnerable populations guarantees of their independence, social and occupational integration and participation in public life.

Article 45. Right to professional work and the right to work

1. Everyone has the right to work and professional work which he freely chooses or freely agrees.
2. The State shall ensure and encourage the creation and implementation of programs to combat unemployment; cultural, technical and professional training of the population, including counseling and support professional training, equal opportunities without discrimination in the choice of profession and employment employment; organization and support of public works and job creation.
3. State law regulates: general requirements for working conditions, which are supplemented by collective agreements; pay in accordance with quality, character and amount of work performed; establishes indexes minimum wage, taking into account among other factors the cost of living, the level of development of productive forces, the requirements of sustainable development of economy and finance, the need to create savings for development; hours of work per week to the definition of maximum working hours a week; daily

and weekly rest periods and annual holidays with pay; special procedure for payment of compensation for family support in connection with the dismissal, employee sickness, old age, due to extraordinary circumstances arising from the nature of the work; mode and working conditions of women and minors, including the form and nature of permissible employment of minors; health and working conditions in the workplace; trade unions; duty rate set on the most vulnerable members of the work groups; exceptions to the right to work and professional activities; prohibition of dismissal on political, ideological or other reasons prohibited by Article 32 of the Constitution.

4. Everyone who works has the right: to proper, safe and healthy working conditions; to fair wages for the work; to daily and weekly rest periods for annual paid leave; social protection and material assistance in case of unemployment; in negotiations on labor agreements and bargain collectively, and in case of conflict of interest in collective actions until the strike; to create to protect their rights and interests and to take part in production management committees, whose members should be protected as well as trade union delegates; Commission are entitled to receive all necessary information for their activities, to supervise the management of the company, to participate in the reorganization, the management of social services in the enterprise, the development of proposals to improve labor laws.

5. Employers should ensure balanced labor relations with all working without discrimination; promote collective bargaining and conclusion of collective agreements; ensure observance of conditions of occupational safety and health; cooperate with the state and working for national economic development, security and job creation; ensure implementation on their part of collective agreements; develop programs and implement measures ensuring impossibility rights violations employees at their workplace.

Article 46. The right to strike

1. Workers have the right to collective action, including the right to strike, to defend their rights and socio-economic interests.
2. The exercise of the right to strike is established by law.
3. No one can be forced to participate or not to participate in a strike.
4. Restrictions on the right to strike is possible only on the basis of the law in both cases, which are necessary in a democratic society in the interests of national security or public safety, for the prevention of disorder, health or the rights and freedoms of others.

Article 47. The right to business

1. Everyone has the right to entrepreneurial activity without having to obtain government approval and local government, unless otherwise provided by law.
2. The state provides for the development of business activities aimed at the welfare of all regions of Ukraine.
3. The right to entrepreneurial activity of individuals, by law, be restricted in order to ensure the principle of incompatibility.
4. The rights acquired by bona capital, protected by law.
5. The state supports and protects competition. Prohibited abuse of dominant position in the market, unlawful restriction of competition and unfair competition. Terms of business entities that have a monopoly on the market, determined by law.
6. Investment activity each protected by law. Foreign investors are guaranteed export earnings and capital invested.

Article 48 Consumer protection

1. The state introduces measures increased level of consumer protection, establishes requirements and controls on the quality and safety of products and all kinds of goods, services and works.
2. Unfair business practices in dealing with consumers is prohibited.
3. Consumers of products, goods, services and works are entitled to adequate and accurate information to protect their health and economic interests to ensure their safety, freedom of choice and the united collective action to protect their rights.

Article 49. Right to health

1. Everyone has the right of access to health care and medical services that need it for health reasons.
2. The state guarantees everyone the minimum provision of free medical services and free medical assistance in an emergency established by law.
3. The state establishes and maintains mandatory health insurance. Everyone has the right to free choice of health insurer.
4. The State implements programs of preventive measures development of physical culture and sports, and ensures sanitary-epidemiological welfare.

Article 50. The right to a safe environment

1. Everyone has the right to a safe and healthy environment and to compensation for violation of this law damages.
2. Everyone has the right to free access to information on the environment, the quality of food and consumer goods, as well as the right to disseminate. This information may not be made secret.

Article 51. Right to appeal

1. Everyone has the right to file individual or collective appeals or to personally appeal to the state authorities, local government, officials and officers of these bodies, and other government entities that are obliged to consider the petitions and to provide a reasoned reply within a reasonable time.

Article 52. Freedom of movement and residence

1. Everyone lawfully within the territory of Ukraine has the right to move freely and freely choose their place of residence within its territory or freely leave it.

Article 53. inalienability and inviolability of human rights

1. Human rights and fundamental freedoms are inalienable and inviolable. Human rights and fundamental freedoms affirmed by this Constitution are not exhaustive.
2. Constitutional rights and fundamental freedoms are guaranteed and can not be canceled.
3. When adopting new laws or amending existing laws shall not be diminished content and scope of constitutional rights and fundamental freedoms.

Article 54. The right to a fair trial

1. Everyone has the right to effective court protection of their rights, freedoms and interests.

2. Everyone has the right to a fair and public hearing within a reasonable time by an independent, impartial and competent tribunal established under the law, which under the Constitution and the law must resolve the dispute on their rights, freedoms and obligations or establish any justification which the charges against him. The judgment pronounced publicly except in exceptional cases.

3. Everyone has the right to appeal to the Constitutional Court of Ukraine in the manner prescribed by law for compliance with the Constitution of Ukraine law or other legal act, on the basis of which a final judgment on her (his) constitutional rights, freedoms and duties .

4. Everyone has the right to challenge the decisions, actions or inaction of state authorities, local self-government, officials and officers.

5. Everyone has the right to apply for protection of their rights to the Verkhovna Rada of Ukraine on Human Rights.

6. Everyone has the right after exhausting all domestic legal remedies to seek protection of their rights and freedoms to the international judicial institutions, which recognizes the jurisdiction of Ukraine, or to international organizations of which Ukraine is.

7. Everyone has the right by any means not prohibited by law to protect their rights and freedoms from violations and illegal encroachments.

Article 54. Presumption of innocence

1. Everyone shall be presumed innocent of any criminal offense and can not be subjected to criminal punishment until his guilt is proved through legal procedure and established by a court decision, which became final.

2. No one is obliged to prove his innocence of any criminal or administrative offense.

3. The charges can not be based on evidence obtained in violation of the law, as well as on assumptions. All doubts about proof of guilt of a person are interpreted in his favor. Evidence obtained in violation of the law, can not be the basis for judgment.

4. Everyone who is convicted of an offense has the right to his conviction and sentence reviewed by a higher tribunal according to law.

5. In case of nullity as unjust, the State compensates the material and moral damage caused by unreasonable or unjust conviction.

Article 56. Failure criminal orders and orders

1. No one shall execute manifestly criminal orders or orders.

2. the issuance or execution of a criminal ruling or order, legal liability arises.

Article 57. The right not to be re-sentenced

1. No one shall be again brought to court or punished in criminal proceedings for an offense for which he has already been finally acquitted or convicted in accordance with law and criminal procedure.

2. Restoration of the proceedings in accordance with law and criminal procedure is possible only if new or newly discovered facts, or in case of significant deficiencies in the previous proceedings, which could affect the outcome of the case.

3. Legal liability of a person has an individual character.

Article 58. Refusal to give testimony about him. The rights of the convicted

1. A person shall not bear responsibility for refusing to testify or to explain anything about himself, family members or close relatives in the degree determined by law.
2. A convicted person enjoys all human and civil rights, with the exception of restrictions determined by law and established by a court.

Article 59. Compensation for damage caused to the state

1. Everyone has the right to compensation from the state or local authorities for material and moral damages inflicted by unlawful decisions, actions or omissions by public authorities, local governments, their officials and officers during the exercise of their powers.

Article 60. Right to know their rights and responsibilities

1. Everyone has the right to know their rights and responsibilities.
2. Laws and other normative legal acts that determine the rights and duties of citizens shall be communicated to the public in the manner prescribed by law.
3. Laws and other regulations that determine the rights and duties of citizens are not communicated to the public in the manner prescribed by law, are invalid.

Article 61. irreversibility of time laws

1. Laws and norms